

**Міністерство охорони здоров'я України
Вінницький національний медичний університет ім. М.І. Пирогова**

Навчально-науковий інститут психології та ментального здоров'я

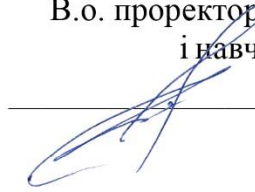
Кафедра медичної психології та психіатрії

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

В.о. проректора ЗВО з науково-педагогічної
і навчальної роботи, д.мед.н, проф.

Володимир ШКОЛЬНИКОВ

“31” серпня 2026 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни**

ОК 7 «Клінічна патопсихологія»

підготовки другий (магістерський) рівень вищої освіти

галузі знань С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні

відносини»

спеціальності С4 «Психологія»

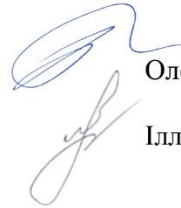
2026 рік

Робоча програма з дисципліни «Клінічна патопсихологія» підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти, освітньої кваліфікації «Магістр психології», професійної кваліфікації «Клінічний психолог».

«27» серпня, 2026 року - 19с.

Розробники:

Професор кафедри медичної психології та психіатрії
доктор медичних наук, професор ЗВО

Олександр БЕЛОВ

Асистент кафедри медичної психології та психіатрії

Ілля МАРЧУК

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри медичної психології та психіатрії

Протокол від «27» серпня 2026 року № 1

Т.в.о. завідувача кафедри медичної психології та психіатрії
доктор медичних наук, професор

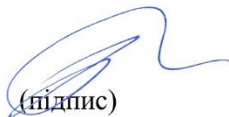
(Наталія ПШУК)

«27» серпня 2026 року

Схвалено методичною радою медико-психологічних дисциплін Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова за напрямом підготовки другого (магістерського) рівня вищої освіти у галузі знань С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини»

Протокол від «28» серпня 2026 року № 1

Голова

(підпис)

(Белов О.О.)
(прізвище ініціали)

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни «Клінічна патопсихологія» складена відповідно до ОПП «Клінічна психологія» (2026), другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини» спеціальності С4 «Психологія» освітньої програми «Клінічна психологія» відповідно до Стандарту вищої освіти зі спеціальності 053 Психологія галузі знань С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини» для другого (магістерського) рівня вищої освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти та науки України від 24.04.2019 р. № 564, з урахуванням професійного стандарту «Клінічний психолог», затвердженого ГС «Національна психологічна асоціація» (протокол № 06/1 від 22.05.2025 р.).

Анотація навчальної дисципліни

Програма дисципліни «Клінічна патопсихологія» складена відповідно до порядку підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня освіти у вищих медичних навчальних закладах освіти України у відповідності до вимог кредитно-трансферної системи організації навчального процесу ECTS, примірного навчального плану підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини» спеціальності С4 Психологія.

Дисципліна є обов'язковим компонентом освітньо-професійної програми «Клінічна психологія», циклу професійної підготовки магістра психології, розрахована на 3 кредити, які здобувачі освіти засвоюють протягом 1 семестру на 1 році навчання.

Основним фокусом програми є отримання знань з дисципліни «Клінічна патопсихологія», вивчення якої необхідне для успішного засвоєння дисциплін професійної підготовки.

Предметним напрямком програми є дослідження психологічної структури проявів психічної патології методами сучасної психології, програма орієнтована на отримання знань про закономірності розпаду психічної діяльності та властивостей особистості у співвідношенні з закономірностями формування і перебігу психічних процесів в нормі, формування умінь та навичок проведення патопсихологічного дослідження та формування функціонального психіатричного діагнозу.

Робоча програма складена на основі:

- освітньо-професійної програми «Клінічна психологія» підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти освітньої кваліфікації «Магістр психології», галузі знань С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини» спеціальності С4 «Психологія» у ВНМУ ім. М.І. Пирогова, (Вінниця - 2026);
- навчального плану Навчально-наукового інституту психології та ментального здоров'я спеціальності С4 «Клінічна психологія» на 2026-2027 навчальний рік;
- чинного положення про організацію освітнього процесу у Вінницькому національному медичному університеті ім. М.І. Пирогова;

1. Опис навчальної дисципліни

Програма навчальної дисципліни «Клінічна патопсихологія» призначена для закладів вищої освіти МОЗ України у відповідності до вимог кредитно-трансферної системи організації навчального процесу ECTS, заснованої на поєднанні технологій навчання за розділами та залікових кредитів оцінки – одиниць виміру навчального навантаження здобувача освіти необхідного для засвоєння дисципліни або її розділу.

Видами навчальних занять згідно з навчальним планом є: а) лекції, б) практичні заняття, в) самостійна робота студентів.

Поточна навчальна діяльність студентів контролюється на практичних заняттях у відповідності з конкретними цілями. Рівень підготовки студентів: визначається на підставі результатів тестування, письмової або усної відповіді на контрольні питання, розв'язуванні ситуаційних задач.

Підсумковий контроль засвоєння дисципліни здійснюється по її завершенню у формі диференційного заліку згідно навчального плану для спеціальності С4 «Психологія».

Предметом дисципліни є основні методи патопсихологічного дослідження уваги, пам'яті, сенсомоторики, рівня й особливостей перебігу когнітивних психічних процесів, особистісних властивостей; патопсихологічна феноменологія, закономірності і структурні особливості порушень пізнавальних процесів, властивостей і станів, викликаних хворобою, нозологічна і синдромологічна специфіка патопсихологічної феноменології, диференційно-діагностичне і експертне значення патопсихологічного експерименту.

Міждисциплінарні зв'язки. Вивчення дисципліни «Клінічна патопсихологія» ґрунтується на базових знаннях, набутих студентами під час здобуття вищої освіти першого (бакалаврського) рівня та інтегрується з дисциплінами загальної та професійної підготовки «Етико-деонтологічні та правові аспекти діяльності клінічного психолога», «Клінічна психологія» та «Клінічна психодіагностика». Передбачає застосування знань з навчальної дисципліни «Клінічна патопсихологія» в процесі подальшого навчання, під час проходження виробничої і переддипломної практик та у професійній діяльності.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Клінічна патопсихологія» є вивчення психологічних та патопсихологічних особливостей людей, які страждають різними захворюваннями, методів і способів діагностики психічних відхилень, диференціації психологічних феноменів і психопатологічних симптомів та синдромів.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Клінічна патопсихологія» є ознайомлення з теоретичними, методичними основами патопсихології, психологічними механізмами виникнення і динаміки патопсихологічних та психопатологічних розладів, що створить фундамент для успішної діагностики та психологічної корекції найбільш поширених форм психічної патології; оволодіння студентами практичними вміннями і навичками проведення психологічного та патопсихологічного дослідження і виявлення психологічних і соціальних чинників, що провокують психічний розлад; опанування навичок виявлення відхилень в психічній діяльності хворого; діагностики стану свідомості при соматичних і психічних захворюваннях; розвиток навичок діагностики і надання медико-психологічної допомоги особам, що знаходилися в умовах надзвичайних ситуацій; оволодіння навичками патопсихологічної діагностики аддикцій.

2.3 Компетентності та результати навчання.

- Інтегральна (ІК):

ІК. Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми клінічної психології, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій і характеризується комплексністю та невизначеністю умов і вимог.

- Загальні (ЗК):

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

- **Спеціальні (фахові, предметні)СК:**

СК1. Здатність здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем психологічної науки та / або практики.

СК3. Здатність обирати і застосувати валідні та надійні методи наукового дослідження та/або доказові методики і техніки практичної діяльності, необхідні психодіагностичні інструменти, інтерпретувати результати психодіагностики та формулювати висновки.

Результати навчання:

Інтегративні кінцеві програмні результати навчання, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна:

ПР1. Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань із різних джерел із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

ПР3. Узагальнювати емпіричні дані та формулювати теоретичні висновки.

Результати навчання для дисципліни:

В результаті вивчення дисципліни студенти повинні:

Знати:

- методологічні основи клінічної патопсихології;
- принципи планування та організації патопсихологічного дослідження;
- клінічну і психологічну феноменологію порушень відчуття, сприймання, пам'яті, уваги, мислення, емоцій та волі, інтелекту;
- особливості порушень розумової працездатності;
- аномалії особистісної сфери;
- критерії діагностики основних патопсихологічних синдромів;
- структуру функціонального діагнозу.

Вміти:

- проводити патопсихологічне дослідження з урахуванням нозологічної і вікової специфіки;
- вибирати адекватний методичний апарат і здійснювати кількісний і якісний аналіз результатів дослідження в зв'язку з різноманітним цілями: диференціальна діагностика, аналіз важкості стану й ін.
- діагностувати стан психічних процесів відчуття, сприймання та уявлень при соматичних та психічних захворюваннях;
- проводити патопсихологічне дослідження уваги і темпу сенсомоторних реакцій;
- проводити дослідження розладів пам'яті;
- проводити патопсихологічне дослідження рівня і плину розумових процесів;
- діагностувати стан пам'яті та уваги при соматичних та психічних захворюваннях; стан мислення та інтелекту при соматичній і психічній категорії; стан емоційно-вольової сфери при соматичній і психічній патології; зміни свідомості та самосвідомості при соматичних хворобах та психічних розладах;
- проводити патопсихологічне дослідження індивідуальних особливостей, аномалій характеру й акцентуацій, індивідуально-психологічних властивостей особистості;
- користуватися основними інтерпретаційними схемами і підходами, адекватно подавати наявні дані в патопсихологічному висновку;
- володіти патопсихологічними методами дослідження аномальних психічних явищ;
- володіти навичками формулювання патопсихологічного висновку.

3. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин - 3 кредити ЄКТС.

Опис навчального плану з дисципліни (денна форма навчання)

Структура навчальної дисципліни	Кількість годин				Рік навчання	Вид контролю
	Всього год/кредити ECST	Аудиторних		СРС		
		Лекцій	Практичних занять			
	90 годин/ 3 кредити	10	36	44		
Модуль 1 "Клінічна патопсихологія" Змістовних модулів 3	90 годин/ 3 кредити	10	36	44	1	ПК - диференційований залік

Примітка :

1 кредит ECTS становить 30 академічних годин.

Аудиторне навантаження – 51%, СРС- 49%.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин, 3 кредитів ECTS. Програму дисципліни «Клінічна патопсихологія» для очної (денної) форми навчання складає 1 модуль, які складаються з 3 змістових модулів.

Опис навчального плану з дисципліни (заочна форма навчання)

Структура навчальної дисципліни	Кількість годин				Рік навчання	Вид контролю
	Всього год/кредити ECST	Аудиторних		СРС		
		Лекцій	Практичних занять			
	90 годин/ 3 кредити	4	4	82	1	ПК - диференційований залік
Модуль 1 "Клінічна патопсихологія" Змістовних модулів 3	90 годин/ 3 кредити	4	4	82	1	ПК - диференційований залік

Примітка :

1 кредит ECTS становить 30 академічних годин.

Аудиторне навантаження – 9%, СРС- 91%.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин, 3 кредитів ECTS. Програму дисципліни «Клінічна патопсихологія» для заочної форми навчання складає 1 модуль, які складаються з 3 змістових модулів.

Модуль 1. Клінічна патопсихологія

Змістовий модуль 1. Теоретико - методологічні основи патопсихології.

Тема 1. Вступ до патопсихології. Мета та завдання клінічної патопсихології.

Патопсихологічне дослідження. Методи патопсихологічного дослідження.

Тема 2. Поняття про аспекти клінічної патопсихології. Поняття про патопсихологічні реєстр-синдроми та їх основні ознаки.

Змістовий модуль 2. Розлади психічних процесів та методи їх патопсихологічного дослідження.

Тема 3. Клінічна патопсихологія сенсорних та гностичних розладів. Розлади відчуттів, сприйняття. Методи дослідження відчуттів та сприйняття.

Тема 4. Клінічна патопсихологія когнітивних процесів. Методи дослідження пам'яті та уваги. Розлади пам'яті та уваги.

Тема 5. Клінічна патопсихологія мислення та мовлення. Розлади мислення та мовлення. Методи дослідження мислення та мовлення.

Тема 6. Поняття про клінічну патопсихологію інтелекту. Психометричні методи дослідження інтелекту.

Тема 7. Клінічна патопсихологія емоцій, почуттів та особистості. Розлади емоцій та почуттів. Методи дослідження емоційно-вольової сфери. Методи дослідження особистості.

Змістовий модуль 3. Патопсихологія в психіатрії та клініці межових розладів.

Тема 8. Клініко-патопсихологічні особливості хворих на шизофренію.

Тема 9. Клініко-патопсихологічні особливості на афективні розлади.

Тема 10. Клініко-патопсихологічні особливості епілепсії.

Тема 11. Клініко-патопсихологічні особливості при деменціях різного генезу.

Тема 12. Клініко-патопсихологічні особливості при органічних психічних розладах екзогенного походження.

Тема 13. Клініко-патопсихологічні особливості психічних та поведінкових розладів внаслідок вживання психоактивних речовин.

Тема 14. Клініко-патопсихологічні особливості при розумовій відсталості.

Тема 15. Клініко-патопсихологічна діагностика при межових нервово-психічних розладах.

Тема 16. Клініко-патопсихологічні особливості особистості: акцентуації характеру, розлади зрілої особистості та поведінки у дорослих. Особистість і хвороба.

Тема 17. Функціональний діагноз. Структура та компоненти функціонального діагнозу, його значення у клініко-патопсихологічній експертизі.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	Денна форма				Заочна форма			
	Всього	у тому числі:			Всього	у тому числі:		
		Лекцій	Практик	СРС		Лекцій	Практик	СРС
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Модуль 1. «Клінічна патопсихологія»								
Змістовий модуль 1. «Теоретико-методологічні основи клінічної патопсихології.»								
Тема 1. Вступ до патопсихології. Мета та завдання клінічної патопсихології. Патопсихологічне дослідження. Методи патопсихологічного дослідження.	5	1	2	2	7	1	2	4
Тема 2. Поняття про аспекти клінічної патопсихології. Поняття про патопсихологічні реєстр-синдроми та їх основні ознаки.	5	1	2	2	5	1	0	4
Разом за змістовим модулем №1	10	2	4	4	12	2	2	8

Змістовий модуль 2. «Патопсихологічні розлади психічних процесів та методи їх дослідження»								
Тема 3. Клінічна патопсихологія сенсорних та гностичних розладів. Розлади відчуттів, сприйняття. Методи дослідження відчуттів та сприйняття.	4	-	2	2	4	0	0	4
Тема 4. Клінічна патопсихологія когнітивних процесів. Методи дослідження пам'яті та уваги. Розлади пам'яті та уваги. СРС: Клінічна патопсихологія свідомості та самосвідомості. Методи дослідження свідомості та самосвідомості. Розлади самосвідомості	7	1	2	4	8	1	0	7
Тема 5. Клінічна патопсихологія мислення та мовлення. Розлади мислення та мовлення. Методи дослідження мислення та мовлення.	4,5	0,5	2	2	4,5	0,5	0	4
Тема 6. Поняття про клінічну патопсихологію інтелекту. Психометричні методи дослідження інтелекту.	4,5	0,5	2	2	3,5	0,5	0	3
Тема 7. Клінічна патопсихологія емоцій, почуттів та особистості. Розлади емоцій та почуттів. Методи дослідження емоційно-вольової сфери. Методи дослідження особистості.	4	-	2	2	4	0	0	4
Разом за змістовим модулем №2	24	2	10	12	24	2	0	22
Змістовий модуль 3. «Патопсихологія в психіатрії та клініці межових розладів»								
Тема 8. Клініко-патопсихологічні особливості хворих на шизофренію.	5	1	2	2	3	0	0	3
Тема 9. Клініко-патопсихологічні особливості на афективні розлади. СРС: Клініко-патопсихологічні особливості розладів харчової поведінки	7	1	2	4	7	0	0	7
Тема 10. Клініко-патопсихологічні особливості епілепсію.	4	1	2	1	3	0	0	3
Тема 11. Клініко-патопсихологічні особливості при деменціях різного генезу.	3	-	2	1	4	0	0	4
Тема 12. Клініко-патопсихологічні особливості при органічних психічних розладах екзогенного походження. СРС: Клініко-патопсихологічні особливості соматоформних розладів	6	-	2	4	7	0	0	7
Тема 13. Клініко-патопсихологічні особливості психічних та поведінкових розладів внаслідок вживання психоактивних речовин.	4	-	2	2	3	0	0	3
Тема 14. Клініко-патопсихологічні особливості при розумовій відсталості. СРС: Особливості клініко-патопсихологічних досліджень у військовій експертизі	7	1	2	4	7	0	0	7
Тема 15. Клініко-патопсихологічна діагностика при межових нервово-психічних розладах.	4	-	2	2	4	0	0	4

Тема 16. Клініко-патопсихологічні особливості особистості: акцентуації характеру, розлади зрілої особистості та поведінки у дорослих. Особистість і хвороба. СРС: Клінічна патопсихологія дитячого віку	6	-	2	4	7	0	0	7
Тема 17. Функціональний діагноз. Структура та компоненти функціонального діагнозу, його значення у клініко-патопсихологічній експертизі. СРС: Сучасні підходи до клінічної патопсихології в Україні	8	2	2	4	7	0	2	5
Разом за змістовим модулем №3	54	6	20	28	52	0	2	50
Підсумковий контроль – диференційований залік	2	-	2	-	2	-	2	-
Усього за модуль № 1	90	10	36	44	90	4	4	82
	Аудиторне навантаження –51%, СРС - 49%				Аудиторне навантаження - 9%, СРС - 91%			
Разом за дисципліну	90	10	36	44	90	4	6	82

5. Теми лекцій

№ п/п	Тема	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1.	Вступ до клінічної патопсихології. Організація та проведення патопсихологічного дослідження. Патопсихологічні синдроми.	2	2
2.	Методи дослідження сенсорних , гностичних та когнітивних розладів. Методи дослідження уваги та пам'яті. Методи дослідження мислення. Психометричні методи дослідження інтелекту.	2	2
3.	Патопсихологічні особливості хворих на шизофренію та хворих на афективні розлади.	2	-
4.	Патопсихологічні особливості хворих на епілепсію. Патопсихологічні особливості при органічних психічних розладах та розумовій відсталості.	2	-
5.	Функціональний діагноз. Структура та компоненти функціонального діагнозу.	2	-
Всього:		10	4

6. Теми практичних занять

№ п/п	Тема	К-сть годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Вступ до патопсихології. Мета та завдання клінічної патопсихології. Патопсихологічне дослідження. Методи патопсихологічного дослідження.	2	2
2	Поняття про аспекти клінічної патопсихології. Поняття про патопсихологічні реєстр-синдроми та їх основні ознаки.	2	-
3	Клінічна патопсихологія сенсорних та гностичних розладів. Розлади відчуттів, сприйняття. Методи дослідження відчуттів та сприйняття.	2	-
4	Клінічна патопсихологія когнітивних процесів. Методи дослідження пам'яті та уваги. Розлади пам'яті та уваги.	2	-
5	Клінічна патопсихологія мислення та мовлення. Розлади мислення та мовлення. Методи дослідження мислення та мовлення.	2	-
6	Поняття про клінічну патопсихологію інтелекту. Психометричні методи дослідження інтелекту.	2	-
7	Клінічна патопсихологія емоцій, почуттів та особистості. Розлади емоцій та почуттів. Методи дослідження емоційно-вольової сфери. Методи дослідження особистості.	2	-
8	Клініко-патопсихологічні особливості хворих на шизофренію.	2	-
9	Клініко-патопсихологічні особливості на афективні розлади.	2	-
10	Клініко-патопсихологічні особливості епілепсію.	2	-
11	Клініко-патопсихологічні особливості при деменціях різного генезу.	2	-
12	Клініко-патопсихологічні особливості при органічних психічних розладах екзогенного походження.	2	-
13	Клініко-патопсихологічні особливості психічних та поведінкових розладів внаслідок вживання психоактивних речовин.	2	-
14	Клініко-патопсихологічні особливості при розумовій відсталості.	2	-
15	Клініко-патопсихологічна діагностика при межових нервово-психічних розладах.	2	-
16	Клініко-патопсихологічні особливості особистості: акцентуації характеру, розлади зрілої особистості та поведінки у дорослих. Особистість і хвороба.	2	-
17	Функціональний діагноз. Структура та компоненти функціонального діагнозу, його значення у клініко-патопсихологічній експертизі.	2	2
18	ПК – Диференційований залік	2	2
Всього:		36	6

7. Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття програмою не передбачені.

8. Самостійна робота

№	Тема	К-сть год	
		Денна форма	Заочна форма
1	Клінічна патопсихологія свідомості та самосвідомості. Методи дослідження свідомості та самосвідомості. Розлади самосвідомості	4	4
2	Клініко-патопсихологічні особливості розладів харчової поведінки	4	4
3	Клініко-патопсихологічні особливості соматоформних розладів	4	4
4	Особливості клініко-патопсихологічних досліджень у військовій експертизі	4	4
5	Клінічна патопсихологія дитячого віку	4	4
6	Сучасні підходи до клінічної патопсихології в Україні	4	5
7	Підготовка до практичного заняття, опрацювання обов'язкової та додаткової літератури.	20	55
Всього		44	80

9. Індивідуальні завдання

Підготовка доповідей до участі у засіданнях СНГ, студентських наукових конференціях, написання наукових статей та тез за результатами наукового практичного дослідження або огляду наукових джерел з певної наукової або практичної проблеми, підготовка та участь у вузівському та Всеукраїнському етапах олімпіади з дисципліни, Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт і т.д..

Орієнтовний перелік тем для доповіді на студентському науковому гуртку.

1. Переваги використання біографічного методу в психологічній практиці.
2. Складності в роботі з пацієнтами підліткового віку лікаря-психолога.
3. Перспективи розвитку медичної психології у сучасному суспільстві.
4. Застосування прийомів ефективного запам'ятовування інформації в процесі навчання студента медичного університету.
5. Психологічний аналіз особливостей уваги у дітей шкільного віку.
6. Психологічний аналіз особливостей прояву емоційно-вольової сфери у дітей шкільного віку.
7. Дослідження особливостей прояву агресії як складової мотиваційної сфери особистості.
8. Дослідження особливостей прояву фрустрації як складової мотиваційної сфери особистості.
9. Дослідження особливостей прояву альтруїзму як складової мотиваційної сфери особистості.

10. Дослідження особливостей прояву емпатії як складової мотиваційної сфери особистості.

11. Дослідження особливостей прояву тривожності як складової мотиваційної сфери особистості.

12. Дослідження особливостей взаємозв'язку мотивації досягнення, тривожності та самооцінки особистості.

13. Психологічний аналіз змін у структурі мотиваційної сфери у пацієнтів із соматичними захворюваннями.

14. Дослідження особливостей структури акцентуацій характеру у пацієнтів із соматичними захворюваннями (за класифікацією К. Леонгарда, на прикладі хворих із захворюваннями шкіри).

15. Дослідження особливостей структури акцентуацій характеру у пацієнтів із соматичними захворюваннями (за класифікацією К. Леонгарда, на прикладі хворих із розладами харчової поведінки).

16. Психологічний аналіз особливостей девіантної поведінки.

17. Дослідження рівня нейротизму та його вплив на вираженість типу особистості у пацієнтів соматичної клініки (за типологією К. Юнга на прикладі хворих із захворюваннями шкіри).

18. Дослідження рівня нейротизму та його вплив на вираженість типу особистості у пацієнтів соматичної клініки (за типологією К. Юнга на прикладі хворих із розладами харчової поведінки).

19. Психологічний аналіз особливостей протікання процесу соціалізації у осіб різних вікових та соціальних груп.

10. Завдання для самостійної роботи

Самостійна робота студентів включає підготовку до практичних занять, опанування тем, які не входять до плану аудиторних занять та опанування окремих завдань до самостійної роботи, що мають бути освоєні студентами як вхідний рівень знань до проведення практичних занять з дисципліни «Клінічна патопсихологія».

11. Форма і методи навчання

Форма навчання: очна (денна). В умовах воєнного стану, надзвичайних ситуацій або надзвичайного стану (особливого періоду) форма здобуття освіти встановлюється згідно рішень органів виконавчої влади, ВЦА, місцевого органу управління освіти та Вінницького національного медичного університету для створення безпечного освітнього середовища.

Традиційні методи навчання: словесні; наочні; практичні.

Методи контролю як методи навчання (контролю з боку викладача, самоконтролю, взаємоконтролю, самокорекції, взаємокорекції).

12. Методи контролю та критерії оцінювання

Поточний контроль здійснюється на кожному практичному занятті відповідно конкретним цілям з кожної теми. Рівень підготовки студентів: визначається на підставі результатів тестування, письмової або усної відповіді на контрольні питання, розв'язуванні ситуаційних задач, демонстрація практичних навичок.

Знання студента з теми та певного розділу оцінюють традиційною оцінкою (5-ти бальна система) згідно положення про організацію освітнього процесу у ВНМУ ім. М.І. Пирогова.

Підсумковий контроль засвоєння дисципліни проводиться у вигляді диференційованого заліку.

Критерії оцінювання засвоєння теоретичних знань під час поточного, проміжного та підсумкового контролю

Оцінювання усної відповіді під час поточного контролю

Оцінка «відмінно» виставляється тоді, коли студент знає зміст заняття та лекційний матеріал у повному обсязі, ілюструючи відповіді різноманітними прикладами; дає вичерпно точні та зрозумілі відповіді без будь-яких навідних питань; викладає матеріал без помилок і неточностей; вільно вирішує ситуаційні завдання різного ступеню складності; бере активну участь в дискусії та обговоренні тематичних питань під час практичних занять, демонструючи володіння матеріалом основних і додаткових джерел інформації.

Оцінка «добре» виставляється за умови, коли студент знає зміст заняття та добре його розуміє, відповіді на питання викладає правильно, послідовно та систематично, але вони не є вичерпними, хоча на додаткові питання студент відповідає без помилок; розв'язує всі ситуаційні завдання, відчувачи складнощі лише у найважчих випадках; бере участь в обговоренні тематичних питань на практичних заняттях, демонструючи володіння матеріалом основних рекомендованих джерел інформації.

Оцінка «задовільно» ставлять студентів на основі його знань основного змісту у заняття та при задовільному рівні його розуміння. Студент спроможний вирішувати видозмінені (спрощені) завдання за допомогою навідних питань; розв'язує ситуаційні завдання, відчувачи складнощі у простих випадках; не спроможний самостійно систематично викласти відповідь, але на прямо поставлені запитання відповідає правильно; намагається взяти участь в обговоренні окремих тематичних питань, але загальної підготовки не вистачає для адекватного ведення дискусії.

Оцінка «незадовільно» виставляється у випадках, коли знання і вміння студента не відповідають вимогам «задовільної» оцінки; студент пасивно стежить за ходом обговорення тематичних питань, не беручи в ньому участь, має явні труднощі при відповіді на прямі питання викладача.

Оцінювання виконання тестових завдань під час поточного контролю

Оцінка «відмінно» виставляється студенту, який при проведенні тестового контролю допускається не більше 10% неправильних відповідей (обсяг правильних відповідей 90-100%). Під час розв'язання клінічно-орієнтованих тестових завдань надає правильні відповіді на всі питання до тесту.

Оцінка «добре» виставляється студенту, який під час тестового контролю допускає не більше 20% помилок. (обсяг правильних відповідей 80-89 %). Під час розв'язання клінічно-орієнтованих тестових завдань надає правильні відповіді на більшість питань до тесту.

Оцінка «задовільно» виставляється студенту, який робить помилки не більш, ніж в 40% тестових завдань (обсяг правильних відповідей 60,5-79%). Під час розв'язання клінічно-орієнтованих тестових завдань надає правильні відповіді тільки на деякі питання до тесту.

Оцінка «незадовільно» виставляється студенту, який при тестовому опитуванні правильно розв'язує менше 60% тестових завдань. Під час розв'язання клінічно-орієнтованих тестових завдань не може надати правильні відповіді на питання до тесту.

Оцінювання самостійної роботи: Самостійна робота студента оцінюється під час проведення поточного та підсумкового контролю дисципліни шляхом усного опитування або розв'язання тестових завдань з тем, які не ввійшли до плану аудиторних занять.

Оцінювання індивідуальної роботи студента: бали за індивідуальну роботу нараховуються лише при успішному її виконанні та захисті (критерії нарахування балів викладені в п.14).

Оцінювання усної відповіді під час підсумкового контролю (диф. заліку)

Оцінку «відмінно» одержує студент, який дав не менше 90% правильних відповідей на стандартизовані тестові завдання, без помилок вирішив ситуаційні задачі, дав ґрунтовні повні

відповіді на всі теоретичні питання. Під час диференційного заліку студент демонструє всебічне і глибоке засвоєння навчально-програмного матеріалу; в повному об'ємі володіє теоретичними знаннями та практичними навиками; розуміє медичне значення дисципліни, її зв'язок з професійно-орієнтованими дисциплінами; засвоїв основну та додаткову навчальну літературу, лекційний курс.

Оцінку «**добре**» одержує студент, який дав не менше 75% правильних відповідей на стандартизовані тестові завдання, припустився окремих незначних помилок при вирішенні ситуаційних задач, дав повні відповіді на всі теоретичні питання з незначними помилками. Під час диференційного заліку студент демонструє повне засвоєння навчально- програмного матеріалу; добре володіє теоретичними знаннями та практичними навиками; розуміє медичне значення дисципліни, її зв'язок з професійно-орієнтованими дисциплінами; засвоїв основну навчальну літературу та лекційний курс.

Оцінку «**задовільно**» одержує студент, який дав не менше 55% правильних відповідей на стандартизовані тестові завдання, припустився значних помилок у відповідях на письмові завдання, з помилками вирішує ситуаційні задачі, не повністю відповів на теоретичні питання або припустився значних помилок. Під час диференційного заліку студент демонструє засвоєння лише основ навчально-програмного матеріалу; оволодів не всіма практичними навиками; не може самостійно пояснити зв'язок експериментальної психології та психодіагностики з іншими професійно-орієнтованими дисциплінами; не в повному обсязі засвоїв навчальну літературу та лекційний курс.

Оцінку «**незадовільно**» одержує студент, який дав менше 55% правильних відповідей на стандартизовані тестові завдання, припустився грубих помилок у відповідях на письмові завдання та теоретичні запитання або взагалі не дав відповідей на них. Під час диференційного заліку студент демонструє відсутність систематичних знань та умінь, не володіє практичними навичками, допускає принципові помилки у відповідях на теоретичні питання та при вирішенні ситуаційних задач, не засвоїв основну навчальну літературу та лекційний курс.

Перелік питань до підсумкового контролю дисципліни (диференційного заліку):

1. Предмет і завдання патопсихології. Історія становлення патопсихології як науки, її місце в системі наукових знань.
2. Основні завдання патопсихологічного дослідження.
3. Етапи проведення патопсихологічного дослідження.
4. Методи патопсихологічного дослідження.
5. Обладнання кабінету для проведення патопсихологічного дослідження.
6. Деонтологічний аспект діяльності патопсихолога.
7. Основні принципи проведення патопсихологічного дослідження.
8. Патопсихологічні реєстр-синдроми, ознаки та критерії оцінки.
9. Критерії психічної норми і патології.
10. Патопсихологічна діагностика розладів уваги. Методи патопсихологічного дослідження уваги.
11. Патопсихологічна діагностика розладів пам'яті. Методи патопсихологічного дослідження пам'яті.
12. Патопсихологічна діагностика розладів мислення. Методи патопсихологічного дослідження мислення.
13. Патопсихологічна діагностика порушень інтелекту. Психометричні методи дослідження інтелекту.
14. Патопсихологічна діагностика розладів емоцій та почуттів.
15. Дослідження емоційно-вольової сфери за допомогою проєктивних методик.
16. Патопсихологічна діагностика розладів вольової регуляції поведінки. Методи дослідження особистості.
17. Психометричні методи дослідження інтелекту. Діагностика затримки психічного

розвитку різної етіології.

18. Патопсихологічна діагностика розладів свідомості і самосвідомості.
19. Методи патопсихологічного дослідження самооцінки.
20. Патопсихологічні особливості хворих на шизофренію. Методи вивчення порушень мислення у хворих на шизофренію.
21. Патопсихологічні особливості хворих на шизофренію. Методи вивчення афективно-особистісної сфери у хворих на шизофренію.
22. Використання PANSS при патопсихологічному дослідженні хворих на шизофренію.
23. Патопсихологічні особливості хворих на афективні розлади. Використання клінічних шкал при проведенні патопсихологічного дослідження хворих з афективними розладами.
24. Методи вивчення мислення та афективно-особистісної сфери при афективно-ендогенних захворюваннях.
25. Патопсихологічні особливості хворих при деменціях різного генезу (хвороба Піка, хвороба Альцгеймера, хорея Гантінгтона).
26. Патопсихологічні методи виявлення органічних порушень головного мозку (епілепсія, первинні атрофічні процеси головного мозку).
27. Епілептичний варіант ендегенно-органічного реєстр-синдрому. Патопсихологічні особливості хворих на епілепсію.
28. Патопсихологічні особливості при деменціях різного генезу. Хвороба Піка, хвороба Альцгеймера, диференційна діагностика.
29. Патопсихологічна семіотика при екзогенно-органічних психічних розладах інфекційного, інтоксикаційного, травматичного генезу.
30. Патопсихологічні методи вивчення мислення та афективно-особистісної сфери при екзогенно-органічних психічних розладах.
31. Патопсихологічні особливості при органічних психічних розладах екзогенного походження. Віддалені наслідки ЧМТ.
32. Патопсихологічні особливості при судинній деменції.
33. Патопсихологічні аспекти психічних та поведінкових розладів внаслідок вживання психоактивних речовин.
34. Патопсихологічні аспекти дослідження осіб з алкогольною залежністю.
35. Олігофренічний реєстр-синдром. Патопсихологічне дослідження осіб з розумовою відсталістю.
36. Патопсихологічні особливості осіб в умовах надзвичайних ситуацій (гостра реакція на стрес, гострий стресовий розлад, ПТСР).
37. Психогенно-невротичний реєстр синдром. Патопсихологічна діагностика невротичних розладів.
38. Патопсихологічна оцінка особистості: акцентуації характеру, розлади зрілої особистості.
39. Патопсихологічні особливості осіб із розладами зрілої особистості. Діагностичні критерії розладів зрілої особистості за МКХ та DSM.
40. Патопсихологічні особливості при розумовій відсталості. Диференційна діагностика розумової відсталості та затримки психічного розвитку. Види ЗПР.
41. Патопсихологічна семіотика при психоматичних захворюваннях. Патопсихологічні методи вивчення мислення та афективно-особистісної сфери діяльності при психоматичних розладах.
42. Функціональний діагноз. Структура та компоненти функціонального діагнозу, його значення у патопсихологічній експертизі.
43. Функціональний діагноз як маркер психосоціальної адаптації. Поняття про рівень адаптаційних ресурсів особистості.
44. Функціональний діагноз. Пристосувальна поведінка, типи пристосувальної поведінки.
45. Функціональний діагноз. Тип внутрішньої картини хвороби як складова функціонального діагнозу.

13. Форма підсумкового контролю успішності навчання

Підсумковий контроль засвоєння дисципліни проводиться у вигляді диференційованого заліку після вивчення дисципліни в 1 семестрі.

14. Схема нарахування та розподіл балів, які отримують студенти

Нарахування балів за дисципліну проводять згідно чинного положення про організацію освітнього процесу у ВНМУ ім. М.І. Пирогова шляхом конвертації середньої арифметичної оцінки поточної успішності здобувача освіти за універсальною 200-бальною шкалою. До нарахованих балів за поточну успішність додаються індивідуальні бали (за умови їх зарахування на підставі успішного виконання індивідуальних завдань).

Максимальна кількість балів, яку може отримати здобувач освіти після засвоєння дисципліни, – 200 балів. **Мінімальна кількість балів** становить **122 бали.**)

Результати складання студентом заліку фіксуються у відомості успішності із зазначеною кількістю балів та відміткою «зараховано» або «незараховано». Здобувачу освіти не зараховують дисципліну, якщо кількість отриманих балів менше 122, або вивчення дисципліни виконано в неповному обсязі, про що свідчить академічна заборгованість.

Кількість балів, яка нараховується за різні види індивідуальних завдань, залежить від їх обсягу та значимості, але становить не більше 12 балів. Вони додаються до суми балів, набраних студентом за поточну навчальну діяльність, або до підсумкової оцінки з дисципліни за участь та перемогу в університетських, всеукраїнських та міжнародних олімпіадах, наукових конференціях, при наявності друкованих робіт.

Для уніфікації оцінювання різних видів індивідуальних завдань використовується відсоткова шкала нарахування кількості балів від тих, які відведені і позначені у навчальних програмах з дисципліни. Кількість балів за індивідуальні завдання не може перевищувати 12 балів за дисципліну, при цьому, максимальна сума балів, яку може отримати студент за модуль або за дисципліну не перевищує 200 балів:

- 10 балів - за призові місця на всеукраїнських олімпіадах з дисципліни та всеукраїнських і міжнародних (закордонних) наукових конференціях з наявністю друкованої роботи.
- 9 балів - за призові місця в університетських олімпіадах і наукових конференціях з наявністю друкованої роботи.
- 8 балів - за участь (якщо ЗО брав участь, але не посів призове місце) у всеукраїнських олімпіадах з дисципліни та всеукраїнських і міжнародних (закордонних) наукових конференціях з наявністю друкованої роботи.
- 6-7 балів - за участь (якщо ЗО брав участь, але не посів призового місця) в університетській олімпіаді, науковій конференції з наявністю друкованої роботи.
- 4-5 балів - за участь у роботі клінічних кафедр (чергування з викладачами, участь у науково-дослідній роботі кафедр в позанавчальний час)
- 1-3 балів - за виготовлення на кафедрах препаратів, схем, таблиць та відеофільмів - з урахуванням важливості виконаної роботи.

Підсумковий контроль здійснюється після завершення вивчення всіх тем дисципліни на останньому контрольному занятті.

До підсумкового контролю допускаються студенти, які відвідали усі передбачені навчальною програмою з дисципліни аудиторні навчальні заняття та при її вивченні набрали кількість балів не меншу за мінімальну. Диференційний залік приймає екзаменаційна комісія у складі: екзаменатор (за наказом), членів комісії (представник деканату або кафедри) та викладач, який останнім викладав у даній групі.

Нарахування балів за дисципліну проводять згідно чинного положення про організацію освітнього процесу у ВНМУ ім. М.І. Пирогова. Складовими оцінки за дисципліну є конвертоване у бали середнє арифметичне поточної успішності за універсальною 120-

бальною шкалою (від 72 до 120 балів), бали за підсумковий контроль (від 50 до 80 балів) та індивідуальної роботи студента (від 6 до 12 балів).

Бали за підсумковий контроль відповідають шкалі оцінок:

оцінка «3» - 50-60 балів

оцінка «4» - 61-70 балів

оцінка «5» - 71-80 балів

Бали за поточну успішність, підсумковий контроль та традиційну оцінку викладачі вносять у відомість деканату. Отримані бали (сума балів поточної успішності та підсумкового контролю) відповідають фіксованій шкалі оцінок:

оцінка «5» - 180-200 балів

оцінка «4» - 160-179 балів

оцінка «3» - 122-159 бали.

Максимальна кількість балів , яку може отримати здобувач освіти після засвоєння дисципліни, – 200 балів. **Мінімальна кількість балів** становить 122 бали.

Бали за підсумковий контроль та поточну успішність студентів деканат вносить у програму Контингент і ранжує їх. Ранжування проводять на підставі отриманих балів за дисципліну згідно національної шкали та шкали ЄКТС.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
180-200	A	відмінно	зараховано
170-179,99	B	добре	
160-169,99	C		
141-159,99	D	задовільно	
122-140,99	E	задовільно	
0-120,99	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

15. Методичне забезпечення дисципліни

1. Презентації лекційних занять
2. Відео лекційних занять для дистанційного опрацювання студентами
3. Плани практичних занять
4. Методичні рекомендації для самостійної роботи студентів при підготовці до практичних занять.
5. Методичні рекомендації для самостійної позааудиторної роботи студентів.
6. Методичні рекомендації для викладачів
7. Завдання для самостійної роботи студентів
8. Питання для підсумкового контролю знань і вмінь студентів

9. Проблемні ситуаційні задачі
10. Практикум з психологічної діагностики
11. Тести, задачі для поточного та підсумкового контролю знань студентів.
12. Таблиці, схеми.
13. Перелік завдань для складання контролю.

16. Рекомендована література

Основна :

1. Патопсихологія та спецпрактикум з клінічної психо- діагностики : навч.-метод. посіб. / уклад. Антоній Петрович Мельник, Людмила Іванівна Магдисюк, Тамара Іванівна Дучимінська. – Луцьк : Вежа-Друк, 2018. – 152 с.
2. Мартинюк І. А. Патопсихологія. Практикум [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів] / І. А. Мартинюк. 2-ге вид, виправ. та допов. – К.: Каравела, 2022. – 184 с.
3. Матейко Н.М. Клінічна психологія: словник-довідник. – Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2015. – 134с.
4. Матейко Н.М. Патопсихологія. Неврозологія : методичні рекомендації для студентів спеціальності 053 «Психологія» /Н.М. Матейко. – Івано-Франківськ: Симфонія-форте, 2016. – 160с.
5. Мартинюк І. А. Патопсихологія. Навчальний посібник. –К.: Центр навчальної і практичної літератури, 2019. – 208 с.

Допоміжна:

1. Галецька І. Клініко-психологічне дослідження: навч. посібник / Інна Галецька. - Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2015. 242 с.
2. Лобанова А. С. Соціально-психологічні аспекти роботи з підлітками, схильними до девіацій: навч. посіб. / А. С. Лобанова, Л. В. Калашнікова. – К.: Каравела, 2012. – 368 с.
3. Максименко С.Д., Носенко Е.Л.. Експериментальна психологія - Видавництво «Центр навчальної літератури», 2019. - 360 с.
4. Максимова Н. Ю. Психологія девіантної поведінки: навч. посіб. / Наталія Юріївна Максимова. – К.: Либідь, 2011. – 520 с.
5. Николенко Ю.П. Клінічна психологія. Навчальний посібник. ЦУЛ 2019. – 369с.
6. Ніконенко Ю. П. Клінічна психологія: навчальний посібник / Ю. П. Ніконенко. – К.: КНТ, 2016. – 369 с.
7. Основи загальної і медичної психології, психічного здоров'я та міжособового спілкування: підручник (ВНЗ І—ІІІ р. а.) / І.Я. Губенко, О.С. Карнацька, О.Т. Шевченко. — 2-е вид., переробл. і допов. 2017 – 312 с.
8. Психіатрія і наркологія: підручник (ВНЗ І—ІІІ р. а.) / І.І. Погорєлов, О.Д. Манаєнкова. — 2-е вид., випр. 2015- 320 с.
9. Психодіагностика: навч. посіб. / І. М. Галян. —2-ге вид., стереотип. — К. :Академвидав, 2011. — 464 с.
10. Психологія особистості. «Центр навчальної літератури» 2019 -280 с.
11. Психологія професійної комунікації. Лідія Орбан_Лембрик. Книги-XXI, 2021р. – 528 с.
12. Психологія сім'ї. «Університетська книга» 2018 -282 с.
13. Психологія. 50 видатних книг. Том Батлер-Боудон. Book Chef, 2020. – 512 с.
14. Столярченко О. Психологія особистості. «Центр навчальної літератури» 2019 -280 с.
15. Схема-терапія. Практичне керівництво. ДжеффриЯнг, ДжанетКлоско, МарджоріВайсхаар. «Діалектика» 2018- 464 с.
16. Філоненко М. Психологія спілкування. Центр навчальної літератури, 2018 – 240 с.
17. American Psychiatric Association (2000). Diagnostic and Statistical Manual of Mental

- Disorders, Fourth Edition, Text Revision. Washington DC: Author.
18. Cherry K (May 9, 2016). ["What Is Abnormal Psychology?"](#). Verywell. Retrieved 2017-03-10.
 19. Fitzgerald K (2020). *Sociology of Sexualities*. SAGE. pp. 204–205.
 20. Jeronimus BF, Kotov R, Riese H, Ormel J (October 2016). ["Neuroticism's prospective association with mental disorders halves after adjustment for baseline symptoms and psychiatric history, but the adjusted association hardly decays with time: a meta-analysis on 59 longitudinal/prospective studies with 443 313 participants"](#). *Psychological Medicine*. 46 (14): 2883–2906.
 21. Nevid J, Rathus S, Greene B (2018). *Abnormal Psychology in the changing world*. New York: Pearson.
 22. Nolen-Hoeksema S (2013). *Abnormal Psychology*(6th ed.). Boston: McGraw-Hill.
 23. Stanghellini G (June 2013). ["Psychopathology: re-humanizing psychiatry"](#). *Acta Psychiatrica Scandinavica*. 127 (6): 436–7.
 24. Stein, D.J., Phillips, K.A., Bolton, D., Fulford, K.W.M., Sadler, J.Z., & Kendler, K.S. (2010). What is a mental/psychiatric disorder? From DSM-IV to DSM-V. *Psychological Medicine*, 40, 1759-1765.

17. Інформаційні ресурси

1. Електронна адреса сайту університету: <http://vnmu.edu.ua>
2. Електронна адреса сайту бібліотеки університету: <http://library.vnmu.edu.ua>
3. Всесвітня організація охорони здоров'я <http://www.who.int/en/>
1. Центр тестування <https://www.testcentr.org.ua/uk/>
2. МОЗ України <https://moz.gov.ua/>
3. Центр громадського здоров'я МОЗ України <https://phc.org.ua/kontrol-zakhvoryuvan>
4. <http://library.vsmu.edu.ua/>
1. <http://psy.vn.ua>
2. library.univ.kiev.ua (Наукова бібліотека ім.М.Максимовича).
3. library.vsmu.edu.ua/
4. pbuv.gov.ua (Національна бібліотека України).
5. prlu.kiev.ua (Національна Парламентська бібліотека України)
5. https://med.edu.ua/ukr/structure/Editorial_and_Publishing_Division.html
6. <https://xn--80adi8aaufcj8j.xn--j1amh/testalex/subject/163>
7. <https://periodicals.karazin.ua/pnmp/about>
8. <http://www.mps.kh.ua/>
9. ukma.kiev.ua/ukmalib (Наукова бібліотека Національного університету “Києво-Могилянська академія”)